

**1^η Συνεδρίαση Επιτροπής Παρακολούθησης
ΠΕΠ Νοτίου Αιγαίου 2014-2020**
Ερμούπολη, 25 Ιουνίου 2015

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΠΕΠ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ 2014-2020

A. Σύντομο ιστορικό

Ο σχεδιασμός της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου στο πλαίσιο της προγραμματικής περιόδου 2014-2020 ακολούθησε τις κατευθύνσεις που δόθηκαν σε εθνικό επίπεδο με τρεις Εγκυκλίους «Σχεδιασμού και κατάρτισης αναπτυξιακού προγραμματισμού περιόδου 2014-2020» που εκδόθηκαν από το Υπουργείο Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας.

Έτσι συνοπτικά η διαδικασία που ακολουθήθηκε ήταν η εξής:

1^η Εγκύκλιος (Απρίλιος 2012)

- Συγκρότηση Ομάδας Σχεδιασμού Προγράμματος (Σεπτέμβριος 2012)
- Υποβολή στο Υπ. Ανάπτυξης & Ανταγωνιστικότητας των πρώτων προτάσεων της Περιφέρειας, που αφορούσαν στις βασικές προτεραιότητες ανάπτυξης της νέας περιόδου για το Νότιο Αιγαίο και την ιεράρχησή τους (Οκτώβριος 2012).

2^η Εγκύκλιος (Μάρτιος 2013)

- Έναρξη διαβούλευσης
- Διοργάνωση Αναπτυξιακού Συνεδρίου Περιφέρειας (Απρίλιος 2013)
- Υποβολή στο Υπ. Ανάπτυξης & Ανταγωνιστικότητας των προτάσεων της Περιφέρειας για τη διαμόρφωση περιφερειακών και τομεακών πολιτικών ανάπτυξης (Μάιος 2013).

3^η Εγκύκλιος (Ιανουάριος 2014)

- Ολοκλήρωση του Σχεδίου Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (Ιανουάριος 2014)
- Υποβολή στο Υπουργείο Ανάπτυξης & Ανταγωνιστικότητας του 1ου Σχεδίου ΠΕΠ Νοτίου Αιγαίου 2014-2020 (Μάρτιος 2014)

- Παρατηρήσεις Υπουργείου και υποβολή του 2ου Σχεδίου ΠΕΠ, με το οποίο άρχισε η άτυπη διαβούλευση με τις Υπηρεσίες της ΕΕ (Μάιος 2014)
- Αποστολή από πλευράς ΕΕ των πρώτων παρατηρήσεων για τα σχέδια των 13 ΠΕΠ (Ιούνιος 2014)
- Επίσημη υποβολή στις Υπηρεσίες της ΕΕ (μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας SFC) του Σχεδίου ΠΕΠ Νοτίου Αιγαίου 2014-2020 (Ιούλιος 2014).

Μετά την υποβολή αυτή άρχισε πλέον και επίσημα η διαβούλευση με τις Υπηρεσίες της ΕΕ, οι οποίες απέστειλαν σειρά παρατηρήσεων -γενικών (που αφορούσαν όλα τα Ε.Π.), αλλά και ειδικών (για καθένα από αυτά). Η διαβούλευση συνεχίστηκε και το ΠΕΠ υποβλήθηκε προς έγκριση στις 17/11 και μετά από σημειακές συμπληρώσεις στις 4/12.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι το Πρόγραμμα συνοδεύεται από την Εκ των Προτέρων (Ex Ante) Αξιολόγηση και την Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικής Εκτίμησης (ΣΜΠΕ) που εκπονήθηκαν από ανεξάρτητους μελετητές.

Το ΠΕΠ Νοτίου Αιγαίου **εγκρίθηκε στις 18.12.2014** με την CCI 2014GR16M2OP013 Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Στη συνέχεια **ψηφίστηκε και ο Νόμος του νέου ΕΣΠΑ** (Ν. 4314/2014 - ΦΕΚ Α' 265/23.12.2014 «Για τη διαχείριση, τον έλεγχο και την εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την προγραμματική περίοδο 2014–2020»). Ο Νόμος προβλέπει μεταξύ άλλων ενίσχυση του ρόλου της Επιτροπής Παρακολούθησης, μείωση των εκχωρήσεων, δημιουργία μιας Συλλογικής Απόφασης για κάθε Επιχειρησιακό Πρόγραμμα και άλλες ρυθμίσεις με στόχο την απλοποίηση των διαδικασιών. Επίσης η ΕΔΑ αναδιαρθρώθηκε και πάλι σε Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Ε.Π. Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου.

B. Σύντομη παρουσίαση Προγράμματος

Πόροι

Με βάση την κατανομή των ευρωπαϊκών πόρων στους τομείς Πολιτικής Συνοχής, Αγροτικής Ανάπτυξης και Αλιείας την περίοδο 2014-2020 και οικονομικά και πληθυσμιακά κριτήρια, στο Νότιο Αιγαίο κατανέμονται 180 εκ. € κοινοτική συμμετοχή από το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ, τα μισά περίπου (84,1 εκ. €) απευθείας στο ΠΕΠ Νότιου Αιγαίου και τα υπόλοιπα σε Τομεακά Προγράμματα με δέσμευση τη χρηματοδότηση έργων στο Νότιο Αιγαίο. Τα 84,1 εκ. € για το ΠΕΠ (από το ΕΤΠΑ 62,2 εκ. € και το ΕΚΤ 21,9 εκ. €) έρχεται να συμπληρώσει η εθνική συμμετοχή (50%), ώστε τελικά αυτό να έχει προϋπολογισμό **168,2 εκ. €**

Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης

Η στρατηγική για την επόμενη δεκαετία που υιοθετήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και είναι γνωστή ως «Ευρώπη 2020», περιλαμβάνει και την εμβληματική πρωτοβουλία «Έξυπνη Εξειδίκευση». Μια πρωτοβουλία που αφορά στη διαδικασία αναγνώρισης και εντοπισμού ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων συγκεκριμένων περιοχών ή τμημάτων της αγοράς, στη συμμετοχή των σχετικών δημόσιων και ιδιωτικών φορέων και στην ανάπτυξη ενός οράματος για το μέλλον.

Για την εκπόνηση της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης πραγματοποιήθηκε διαβούλευση με επιχειρήσεις και συλλογικούς φορείς (επιχειρηματικές ενώσεις και επιμελητήρια, συνεταιρισμούς) με τη μορφή ηλεκτρονικού ερωτηματολογίου καθώς και συναντήσεις σε νησιά της Περιφέρειας στις οποίες έγινε διαβούλευση και καταγραφή προτάσεων από τους κύριους παραγωγικούς φορείς του τουρισμού και της αγροδιατροφής και την επιχειρηματική κοινότητα της Περιφέρειας.

Τον Ιανουάριο 2014 ολοκληρώθηκε το Σχέδιο Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης και η διαδικασία διαβούλευσης κορυφώθηκε με τη συγκρότηση και συνεδρίαση του Περιφερειακού Συμβουλίου Καινοτομίας. Η Στρατηγική εγκρίθηκε από το Περιφερειακό Συμβούλιο στις 25 Απριλίου 2015.

Συμπεράσματα Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης

Στόχος της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου είναι να αποτελέσει έναν από τους κορυφαίους προορισμούς του **τουρισμού εμπειρίας** (τουρισμός, πολιτισμός, δημιουργική βιομηχανία) παγκοσμίως μέσα από την υιοθέτηση μίας στρατηγικής βιώσιμης ανάπτυξης και δραστηριοτήτων βασισμένων στη γνώση και την καινοτομία.

Η **ανάπτυξη της αγροδιατροφής, της αλιείας και των υδατοκαλλιεργειών** αποτελούν αδιάρρηκτο συστατικό της αναπτυξιακής στρατηγικής.

Η **αξιοποίηση των τεχνολογιών πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών** θα βοηθήσει στον εκσυγχρονισμό και στην αύξηση της παραγωγικότητας των επιχειρήσεων

Η υλοποίηση του αναπτυξιακού μοντέλου απαιτεί την **αξιοποίηση καθαρών πράσινων τεχνολογιών** για τον περιορισμό των επιδράσεων των οικονομικών δραστηριοτήτων πάνω στη φύση η οποία αποτελεί το βασικό περιουσιακό στοιχείο και συγκριτικό πλεονέκτημα της Περιφέρειας.

Καθοριστικός παράγοντας στην προσπάθεια αυτή είναι η **ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού** σε όλα τα επίπεδα και η καλλιέργεια των αναγκαίων δεξιοτήτων και γνώσεων.

Κεντρικός αναπτυξιακός στόχος

Με βάση τα παραπάνω και τις διαπιστωμένες ανάγκες διατυπώθηκε ο κεντρικός αναπτυξιακός στόχος της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου για τη νέα Προγραμματική Περίοδο που είναι: **«να αποτελέσει έναν από τους κορυφαίους προορισμούς του τουρισμού εμπειρίας παγκοσμίως μέσα από την υιοθέτηση μιας στρατηγικής βιώσιμης ανάπτυξης, διαφοροποίησης του προϊόντος και δημιουργίας ταυτότητας προορισμού».**

Για την υλοποίηση του στόχου αυτού θα επιδιωχθεί η αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της ελκυστικότητας της Περιφέρειας με αναλογική ενίσχυση των εδραιωμένων και αναδυόμενων οικονομικών δραστηριοτήτων καθώς και η άμβλυνση των προβλημάτων και των μειονεκτημάτων που οφείλονται στον ιδιαίτερο χαρακτήρα πολύ-νησιωτικότητάς της.

Γ. Διάρθρωση Προγράμματος

Το ΠΕΠ περιλαμβάνει 7 Άξονες Προτεραιότητας:

1. Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της καινοτομίας (22,4 εκ. €)

Περιλαμβάνονται υποδομές και ενισχύσεις στον τομέα της έρευνας και καινοτομίας, τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών, ενίσχυση της επιχειρηματικότητας (ίδρυση νέων και επιχειρηματικά σχέδια υφιστάμενων επιχειρήσεων).

2. Αειφορική ανάπτυξη και διαχείριση των πόρων (33,5 εκ. €)

Περιλαμβάνονται έργα και δράσεις εξοικονόμησης ενέργειας σε δημόσια κτήρια και κατοικίες, προστασίας από περιβαλλοντικούς κινδύνους, προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος, διαχείρισης νερού, δράσεις αστικής ανάπτυξης, έργα προστασίας και ανάδειξης της πολιτιστικής κληρονομιάς κτλ.

3. Βελτίωση βασικών υποδομών (41,1 εκ. €)

Περιλαμβάνονται έργα υποδομής μεταφορών, υποδομές και εξοπλισμός υγείας και πρόνοιας, καθώς και υποδομές εκπαίδευσης και αρχικής κατάρτισης.

4. Προώθηση της κοινωνικής ένταξης - Ανάπτυξη του Ανθρώπινου Δυναμικού (43 εκ. €)

Περιλαμβάνονται προγράμματα για την προώθηση στην απασχόληση και κατάρτιση ανέργων και εργαζομένων, στήριξη επιχειρηματικότητας, κτλ., καθώς επίσης και δράσεις για την κοινωνική ενσωμάτωση και την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών, για τη βελτίωση της απασχόλησης, για την τοπική ανάπτυξη, καθώς και ανάπτυξη νέων μοντέλων παροχής υγείας, προγράμματα πρόσβασης ευπαθών ομάδων σε υπηρεσίες υγείας, προγράμματα προαγωγής υγείας κτλ.

5. Ενίσχυση της Περιφερειακής Συνοχής (25 εκ. €)

Ο Άξονας αυτός έχει προβλεφθεί για να εξασφαλίσει τη χρηματοδότηση έργων βασικών υποδομών στα μικρά νησιά της Περιφέρειας (με πληθυσμό έως 3.000 κατοίκους). Περιλαμβάνει έργα μεταφορών, υγείας, παιδείας, περιβάλλοντος και πολιτισμού.

6. Τεχνική υποστήριξη ΕΤΠΑ (2,3 εκ. €)

7. Τεχνική υποστήριξη ΕΚΤ (0,8 εκ. €)

Μέσω των Αξόνων αυτών θα χρηματοδοτηθούν δράσεις για την υποστήριξη της υλοποίησης του Προγράμματος.

Ακολουθεί πίνακας με την κατανομή των πόρων του Προγράμματος ανά Άξονα Προτεραιότητας, Θεματικό Στόχο και Επενδυτική Προτεραιότητα, καθώς και αναφορά στις δράσεις που θα χρηματοδοτηθούν.

**Κατανομή πόρων ΠΕΠ Νοτίου Αιγαίου 2014-2020 ανά Άξονα Προτεραιότητας, Θεματικό Στόχο και
Επενδυτική Προτεραιότητα / Αναφορά στις δράσεις που θα χρηματοδοτηθούν**

ΑΠ	ΘΣ	ΕΠ	Τύποι Δράσεων	Δημόσια Δαπάνη
ΑΠ1: Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της καινοτομίας				22.382.206
ΘΣ1 : Ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας (Στόχος E&A)				4.476.442
		ΕΠ1.α	Ενίσχυση υποδομών έρευνας και καινοτομίας και ικανοτήτων ανάπτυξης αριστείας στον τομέα της έρευνας και καινοτομίας και προώθηση κέντρων ικανότητας, ιδίως των κέντρων ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος.	1.073.196
			Ενίσχυση ερευνητικών υποδομών για την υποστήριξη της στρατηγικής της έξυπνης εξειδίκευσης Οι υποδομές που θα ενισχυθούν αφορούν ερευνητικά πεδία που σχετίζονται με: <ul style="list-style-type: none"> • την ποιότητα του θαλάσσιου περιβάλλοντος και την αειφόρα διαχείριση της αλιείας και των υδατοκαλλιεργειών, • τη διαμόρφωση ενός δημιουργικού οικοσυστήματος καινοτομίας αξιοποιώντας την ερευνητική παραγωγή και τις εξειδικεύσεις που έχουν αναπτυχθεί στην Περιφέρεια με έμφαση στην πληροφορική, το περιβάλλον και τη μηχανική. 	
		ΕΠ1.β	Προώθηση των επιχειρηματικών επενδύσεων στην έρευνα και καινοτομία και διασύνδεση και συνέργεια ανάμεσα στις επιχειρήσεις και τα κέντρα E&K και την τριτοβάθμια εκπαίδευση	3.403.246
			Ενίσχυση της επιχειρηματικής ανακάλυψης στους τομείς προτεραιότητας Ενδεικτικά περιλαμβάνονται δραστηριότητες όπως: <ul style="list-style-type: none"> • Έρευνα των ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων που προσφέρονται στην Περιφέρεια για την ανάπτυξη μοναδικών ειδών εμπειρίας και ανάδειξη των υπηρεσιών και παρεμβάσεων που είναι αναγκαίες για τη δημιουργία του νέου τουριστικού προϊόντος. • Διάχυση και ενημέρωση των εμπλεκόμενων στον τουρισμό για τις δυνατότητες που προσφέρει κάθε νησί με βάση τα συμπεράσματα της έρευνας. • Ευαισθητοποίηση των επιχειρήσεων του τουρισμού για τις δυνατότητες που προσφέρει η διαφοροποίηση και η συμμετοχή στη δημιουργία του τοπικού μύθου. Ενίσχυση επενδύσεων σε υφιστάμενες και υπό σύσταση επιχειρήσεις στην καινοτομία στην κατεύθυνση της στρατηγικής της έξυπνης εξειδίκευσης <ul style="list-style-type: none"> • Μεταφορά εμπειρίας επιτυχημένων παραδειγμάτων τουρισμού εμπειρίας από επιχειρήσεις της Περιφέρειας αλλά και από άλλες Περιφέρειες ή το εξωτερικό. • Σχεδιασμός καινοτόμων υπηρεσιών τουρισμού εμπειρίας • Ανάπτυξη καινοτόμων για την Περιφέρεια υπηρεσιών και μεταποιητικών δραστηριοτήτων που ενσωματώνονται στην ευρύτερη αλυσίδα αξίας του τουρισμού και συνεισφέρουν στον εμπλουτισμό της υφιστάμενης δραστηριότητας και στην αύξηση της προστιθέμενης αξίας • Ενίσχυση ιδεών για νέα προϊόντα και υπηρεσίες στην αλυσίδα του τουρισμού και της αγροδιατροφής που προέρχονται από τους φοιτητές ή το ακαδημαϊκό προσωπικό του Πανεπιστημίου και των άλλων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, όλων των βαθμίδων, της Περιφέρειας 	
ΘΣ2: Βελτίωση της δυνατότητας πρόσβασης στις τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών (ΤΠΕ), καθώς και της χρήσης και της ποιότητάς τους (στόχος ευρυζωνικής σύνδεσης)				4.476.442
		ΕΠ2.β	Ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών ΤΠΕ και του ηλεκτρονικού εμπορίου και ενίσχυση της ζήτησης για ΤΠΕ	2.132.840
			Αξιοποίηση ΤΠΕ από τις επιχειρήσεις της Περιφέρειας <ul style="list-style-type: none"> • Ανάπτυξη ιστοσελίδων και εφαρμογών για ταμπλέτες και κινητά για την προώθηση των καταλυμάτων και των παρεχόμενων υπηρεσιών • Επέκταση της διασύνδεσης των τοπικών ή μεμονωμένων συστημάτων κρατήσεων με τις μεγάλες διεθνείς υπηρεσίες κρατήσεων • Ανάπτυξη και βελτίωση εφαρμογών δημιουργίας τουριστικών πακέτων για μικρές ξενοδοχειακές μονάδες, τα οποία συνδυάζουν όλες τις αναγκαίες υπηρεσίες (εισιτήρια, ασφαλιστική κάλυψη, μεταφορά, εκδρομές, δραστηριότητες κλπ). • Ανάπτυξη και διάχυση εφαρμογών διαχείρισης επισκεπτών σε όλα τα στάδια της αλυσίδας αξίας του τουρισμού • Δημιουργία ηλεκτρονικών καταστημάτων, σε συνδυασμό με την εισαγωγή καινοτομιών στη συσκευασία, αποθήκευση, διακίνηση των προϊόντων που να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις των χρηστών του διαδικτύου και στις διεθνείς πρακτικές σχετικά με τους τρόπους πληρωμής, χρόνους παράδοσης, ακυρώσεις παραγγελιών, επιστροφές σκάρτων κλπ.. 	

		ΕΠ2.γ	Ενίσχυση των εφαρμογών ΤΠΕ για ηλεκτρονική κυβέρνηση, ηλεκτρονική μάθηση, ηλεκτρονική ένταξη, ηλεκτρονικό πολιτισμό και ηλεκτρονική υγεία.	2.343.602
			Ανάπτυξη ψηφιακών εφαρμογών στον τομέα του πολιτισμού για τον εμπλουτισμό τουρισμού της εμπειρίας <ul style="list-style-type: none"> • Πλατφόρμες καταγραφής πολιτιστικών εκδηλώσεων • Εφαρμογές οδηγών αρχαιολογικών χώρων • Εφαρμογές οδηγών μουσείων • Εικονική αναπαράσταση γεγονότων • Ανάδειξη παραδοσιακών αρχιτεκτονικών τεχνικών και κτιρίων ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής αξίας • Ψηφιοποίηση τουριστικών και πολιτισμικών πόρων, διαδρομών, χαρτών • Εφαρμογές αστικών οδηγών για ευέλικτες περιηγήσεις, σημεία ενδιαφέροντος, πληροφορίες για προσφορές και αγορές, ξενοδοχεία, εστιατόρια, εκδηλώσεις κλπ. • Συλλογή, οργάνωση και διαδικτυακή προβολή πληροφοριών που αφορούν στις μαρίνες και τους λιμενίσκους της Περιφέρειας και την ποιότητα των υδάτων και του πυθμένα. Η υπηρεσία θα πρέπει να λειτουργεί σε διασύνδεση με το σύστημα Ποσειδών. Ανάπτυξη υποδομής για υπηρεσίες τηλε-εκπαίδευσης στον τομέα του τουρισμού Ανάπτυξη και εφαρμογή μεθόδων τηλεϊατρικής	
ΘΣ3: Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ)				13.429.322
		ΕΠ3.α	Προαγωγή της επιχειρηματικότητας, ιδίως με τη διευκόλυνση της οικονομικής αξιοποίησης νέων ιδεών και ενίσχυσης της δημιουργίας νέων επιχειρήσεων, μεταξύ άλλων και μέσω θερμοκοιτίδων επιχειρήσεων	12.429.322
			Ενίσχυση της ίδρυσης νέων επιχειρήσεων με έμφαση στην καινοτομία και την εξωστρέφεια στους τομείς προτεραιότητας της Περιφέρειας Ενίσχυση ανάπτυξης και εφαρμογής επιχειρηματικών σχεδίων υφιστάμενων επιχειρήσεων για ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών	
		ΕΠ3.δ	Στήριξη της ικανότητας των ΜΜΕ να αναπτύσσονται σε περιφερειακές, εθνικές και διεθνείς αγορές, και να συμμετέχουν σε διαδικασίες καινοτομίας.	1.000.000
			Ανάπτυξη συνεργατικών μοντέλων δράσης σε όλη την αλυσίδα αξίας Ενίσχυση του εξωστρεφούς προσανατολισμού των επιχειρήσεων Ανάπτυξη και εφαρμογή τοπικών σημάτων ποιότητας	1.000.000
ΑΠ2: Αειφορική ανάπτυξη και διαχείριση των πόρων				33.529.790
ΘΣ4: Υποστήριξη της μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε όλους τους τομείς				11.794.378
		ΕΠ4.γ	Στήριξη της ενεργειακής απόδοσης της έξυπνης διαχείρισης της ενέργειας και της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στις δημόσιες υποδομές, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων κτιρίων, και στον τομέα της στέγασης.	11.794.378
			Ενίσχυση της ενεργειακής απόδοσης των δημοσίων κτιρίων (ενεργειακή αναβάθμιση κτιριακού κελύφους και Η/Μ εγκαταστάσεων, αναβάθμιση συστημάτων φυσικού/τεχνητού φωτισμού, εγκατάσταση συστημάτων ενεργειακής διαχείρισης, κλπ) Ενίσχυση της ενεργειακής απόδοσης των νοικοκυριών (αντικατάσταση κουφωμάτων, τοποθέτηση συστημάτων σκίασης, θερμομόνωσης στο κτιριακό κέλυφος, αναβάθμιση συστήματος θέρμανσης και συστήματος παροχής ζεστού νερού χρήσης, αξιοποίηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας με εγκατάσταση συστημάτων μικρής κλίμακας κλπ)	
ΘΣ5: Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και πρόληψη των κινδύνων (Στόχος σε σχέση με την κλιματική αλλαγή)				7.007.702
		ΕΠ5.β	Προαγωγή επενδύσεων για την αντιμετώπιση ειδικών κινδύνων, εξασφαλίζοντας την ανθεκτικότητα σε καταστροφές και αναπτύσσοντας συστήματα διαχείρισης καταστροφών	7.007.702
			Αντιμετώπιση κινδύνων και καταστροφών (εκπόνηση σχεδίων και έργα και εξοπλισμός αντιπλημμυρικής προστασίας, ενίσχυση υποδομών πολιτικής προστασίας, έργα και εξοπλισμός πυροπροστασίας, εφαρμογή συστημάτων ηλεκτρονικής παρακολούθησης και έγκαιρης ειδοποίησης για πλημμύρες και δασικές πυρκαγιές) Προστασία των ακτών της Περιφέρειας από τη διάβρωση (εκπόνηση σχεδίων πρόληψης και διαχείρισης της διάβρωσης των ακτών, υλοποίηση ήπιων έργων προστασίας των ακτών)	

ΘΣ6: Προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της βιώσιμης χρήσης των πόρων			14.727.710
	ΕΠ6.β	Επενδύσεις στον τομέα των υδάτων για την ικανοποίηση των απαιτήσεων του κεκτημένου της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος και για την αντιμετώπιση των αναγκών που έχουν προσδιορισθεί από τα κράτη μέλη για επενδύσεις που υπερβαίνουν τις εν λόγω απαιτήσεις.	4.552.284
		Δράσεις ορθολογικής και αποδοτικής διαχείρισης πόσιμου ύδατος (κατασκευή, επέκταση ή / και αντικατάσταση παλαιών δικτύων για τη μείωση απωλειών ύδατος, κατασκευή μονάδων αφαλάτωσης και διύλισης, ανάπτυξη συστημάτων ελέγχου διαρροών και παρακολούθησης της ποιότητας υδάτων)	
	ΕΠ6.γ	Διατήρηση, προστασία, προαγωγή και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς	6.000.000
		Δράσεις για την προστασία και αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς (προστασία, διαχείριση, ανάδειξη και προβολή μνημείων και αρχαιολογικών χώρων, ενίσχυση μουσειακών υποδομών και η ανάδειξη μνημείων, δημιουργία πολιτιστικών διαδρομών, δράσεις υποστήριξης των θεσμών και δραστηριοτήτων που προάγουν τον πολιτισμό) Δράσεις για την προστασία και ανάδειξη της φυσικής κληρονομιάς (έργα υποδομής για την προστασία και ανάδειξη της φυσικής κληρονομιάς, ανάδειξη φυσικών μνημείων και ήπια αξιοποίηση περιοχών, καταφύγια, αγκυροβόλια τουριστικών σκαφών, δημιουργία υποδομών παρατήρησης και ερμηνείας της φύσης, προβολή της φυσικής κληρονομιάς, του πολιτισμού και του τουρισμού δημιουργία υποδομών οικότουρισμού)	
	ΕΠ6.δ	Προστασία και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και του εδάφους και προαγωγή των υπηρεσιών των οικοσυστημάτων μέσω και του δικτύου NATURA 2000 και των «πράσινων» υποδομών	1.000.000
		Δράσεις προστασίας και ανάδειξης των οικοσυστημάτων της Περιφέρειας (εκπόνηση και εφαρμογή διαχειριστικών σχεδίων περιοχών NATURA 2000, παρεμβάσεις για τη διαχείριση περιοχών ιδιαίτερου οικολογικού ενδιαφέροντος και περιοχών NATURA 2000, έργα ενημέρωσης - ευαισθητοποίησης σε τοπικό επίπεδο)	
	ΕΠ6.ε	Ανάληψη δράσης για τη βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος, για την ανάπλαση των πόλεων, αναζωογόνησης και απολύμανσης των υποβαθμισμένων περιβαλλοντικά εκτάσεων (συμπεριλαμβανομένων των προς ανασυγκρότηση περιοχών), τη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και την προώθηση μέτρων για τον περιορισμό του θορύβου	3.175.426
		Δράσεις ολοκληρωμένης αστικής ανάπτυξης	
ΑΠ3: Βελτίωση βασικών υποδομών			41.143.624
ΘΣ7: Προώθηση των βιώσιμων μεταφορών και άρση των εμποδίων σε βασικές υποδομές δικτύων			19.033.446
	ΕΠ7.α	Στήριξη ενός πολυτροπικού ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου μεταφορών μέσω επενδύσεων στο δίκτυο ΔΕΔ-Μ	0
		Δράσεις αναβάθμισης των λιμενικών υποδομών (ανάπτυξη υφισταμένων λιμενικών υποδομών της Περιφέρειας που περιλαμβάνονται στο ΔΕΔ-Μ, έργα λιμενικών υποδομών, όπως η κατασκευή προβλητών, κρητιδομάτων, κυματοθραυστών, η υλοποίηση κτιριακών έργων λιμενικής ζώνης, η κατασκευή επιβατικών σταθμών, η εγκατάσταση συστημάτων ασφαλείας λιμενικών εγκαταστάσεων (συμπεριλαμβανομένων και συστημάτων ΤΠΕ)	
	ΕΠ7.β	Ενίσχυση περιφερειακής κινητικότητας μέσω της σύνδεσης δευτερευόντων και τριτευόντων κόμβων στις υποδομές ΔΕΔ-Μ, συμπεριλαμβανομένων των πολυτροπικών κόμβων	9.429.986
		Ολοκλήρωση, βελτίωση ή/και αναβάθμιση διαπεριφερειακών και ενδοπεριφερειακών λιμενικών συνδέσεων (σύνδεσης των νησιών με την υπόλοιπη Περιφέρεια καθώς και με τις πύλες εξόδου της Περιφέρειας) Δημιουργία και βελτίωση των υποδομών σύνδεσης με τις πύλες εισόδου-εξόδου (έργα δημιουργίας και βελτίωσης οδικών δικτύων με προτεραιότητα στις συνδέσεις τις πύλες εισόδου των νησιών, οδικές παρακάμψεις οικισμών των νησιών και συνδέσεις τους με μεταφορικούς κόμβους λιμάνι, αεροδρόμιο, έργα διασύνδεσης των εσωτερικών ζωνών των νησιών, όπου είναι περιοχές παραγωγής προϊόντων ή / και πόλοι πολιτιστικών ή εναλλακτικών τουριστικών δραστηριοτήτων, με τις εισόδους – εξόδους των νησιών, δράσεις οδικής ασφάλειας κλπ)	
ΘΣ9: Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και κάθε διάκρισης (Στόχος για τη φτώχεια)			12.125.088
	ΕΠ9.α	Επενδύσεις στις υποδομές υγείας και τις κοινωνικές υποδομές που συμβάλλουν στην εθνική, περιφερειακή και τοπική ανάπτυξη	12.125.088
		Κατασκευή, επέκταση και αναβάθμιση υποδομών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας υγείας Δημιουργία και αναβάθμιση υποδομών πρόνοιας	

ΘΣ10: Επένδυση στην εκπαίδευση, την κατάρτιση και την επαγγελματική κατάρτιση για την απόκτηση δεξιοτήτων και τη διά βίου μάθηση			9.985.090
	ΕΠ10.α	Επενδύσεις σε εκπαίδευση, κατάρτιση και επαγγελματική κατάρτιση για την απόκτηση δεξιοτήτων και διά βίου μάθηση με την ανάπτυξη υποδομής	9.985.090
		Συμπλήρωση των υποδομών της εκπαίδευσης όλων των βαθμίδων και της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, με βάση τις προτεραιότητες του Υπουργείου Παιδείας και της Περιφερειακής Διεύθυνσης Εκπαίδευσης. (Κατασκευή / επέκταση εγκαταστάσεων προσχολικής αγωγής, Κατασκευή / αναβάθμιση κτιριακών εγκαταστάσεων πρωτοβάθμιας, δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης)	
ΑΠ4: Πρόωθηση της Κοινωνικής Ένταξης			43.019.780
ΘΣ8: Πρόωθηση της βιώσιμης απασχόλησης υψηλής ποιότητας και υποστήριξη της κινητικότητας των εργαζομένων			3.270.696
	ΕΠ8.ι	Προαγωγή βιώσιμης και ποιοτικής απασχόλησης και στήριξη της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού με: πρόσβαση στην απασχόληση για αναζητούντες θέση εργασίας και οικονομικά μη ενεργά άτομα, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων και των ατόμων που έχουν αποκοπεί επί μακρόν από την αγορά εργασίας, μέσω επίσης τοπικών πρωτοβουλιών για την απασχόληση και υποστήριξη της κινητικότητας των εργαζομένων	790.696
		Δράσεις Πρόωθησης στην απασχόληση για αναζητούντες θέση εργασίας ιδίως στους τομείς της στρατηγικής της Έξυπνης Εξειδίκευσης (προγράμματα για την πρόωθηση στην απασχόληση ατόμων που αναζητούν εργασία, και σχεδιασμός προγραμμάτων κατάρτισης)	
	ΕΠ8.iii	Προαγωγή βιώσιμης και ποιοτικής απασχόλησης και στήριξη της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού με: την αυτοαπασχόληση, την επιχειρηματικότητα και τη δημιουργία επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένων καινοτόμων πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων	900.000
		Δράσεις στήριξης νέων επιχειρηματιών και αυτοαπασχολούμενων (στήριξη της υγιούς επιχειρηματικότητας και παροχή συμβουλευτικής υποστήριξης και mentoring)	
	ΕΠ8.v	Προσαρμογή των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών στις αλλαγές	1.580.000
		Δράσεις για την προσαρμογή των εργαζομένων και των επιχειρήσεων στις αναγκαίες αλλαγές ιδίως για την υποστήριξη της στρατηγικής της Έξυπνης Εξειδίκευσης (εκπαίδευση και κατάρτιση των εργαζομένων των επιχειρήσεων, συμβουλευτική υποστήριξη και εκπαίδευση των επιχειρηματιών, εφαρμογή προγραμμάτων εξ αποστάσεως εκπαίδευσης επιχειρηματιών και εργαζομένων, υποστήριξη της πρόληψης εξειδικευμένου προσωπικού που είναι αναγκαίο για την εισαγωγή των σχεδιασμένων αλλαγών)	
ΘΣ9: Πρόωθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και κάθε διάκρισης (Στόχος για τη φτώχεια)			39.749.084
	ΕΠ9.ι	Ενεργός ένταξη με σκοπό, μεταξύ άλλων, την πρόωθηση της ισότητας των ευκαιριών και της ενεργού συμμετοχής, και της βελτίωσης της απασχολησιμότητας	13.315.316
		<ul style="list-style-type: none"> • Ολοκληρωμένες δράσεις / παρεμβάσεις για ευπαθείς ομάδες οι οποίες μπορούν να περιλαμβάνουν πλέγμα δράσεων (συμβουλευτική, mentoring, επαγγελματικός προσανατολισμός, απασχόληση, κατάρτιση, ευαισθητοποίηση, δημοσιότητα κλπ) • Ενέργειες πρόωθησης στην απασχόληση (τύπου NEE, ΝΘΕ) για ευπαθείς ομάδες • Στοχευμένα προγράμματα κατάρτισης συνδεδεμένα με πρακτική άσκηση για ευπαθείς ομάδες σε κλάδους αιχμής της οικονομίας της Περιφέρειας / τοπικής οικονομίας, τα οποία οδηγούν σε πιστοποίηση • Ενίσχυση της απασχολησιμότητας ατόμων ευπαθών και λοιπών ομάδων του πληθυσμού που βιώνουν ή κινδυνεύουν από φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό και έχουν την ευθύνη φροντίδας τέκνων • Στοχευμένα μέτρα ενίσχυσης της διαχειριστικής ικανότητας και της ενθάρρυνσης της συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας των πολιτών 	
	ΕΠ9.ii	Κοινωνικοοικονομική ενσωμάτωση περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομ	2.000.000
		Ολοκληρωμένες δράσεις ενσωμάτωσης των ατόμων καταγωγής Ρομ που θα προβλεφθούν στην Περιφερειακή Στρατηγική για τους Ρομά Λειτουργία one stop shops / Κέντρων Κοινότητας ευπαθών ομάδων με διευρυμένες υπηρεσίες και κινητές μονάδες, όπου απαιτείται Λειτουργία χώρων υγιεινής (δημόσια λουτρά, κοινόχρηστοι χώροι πλυντηρίων), οι οποίοι δεν αποτελούν «αυτοτελείς» δράσεις αλλά είναι μέρος της λειτουργίας ευρύτερων δομών (π.χ. Κέντρων Κοινότητας / One stop shops) και της παροχής των υπηρεσιών αυτών προκειμένου να επιτευχθεί ολιστικός χαρακτήρας παρέμβασης	

		ΕΠ9.iii	Καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων και προώθηση της ισότητας των ευκαιριών	5.494.308
			<ul style="list-style-type: none"> • Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης για παιδιά και εφήβους με νοητική υστέρηση ή/και αναπηρίες • Βρεφονηπιακοί Σταθμοί Ολοκληρωμένης Φροντίδας • Κέντρα Δημέρευσης ατόμων με αναπηρία • Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης ΑΜΕΑ (ΣΥΔ) • Συμβουλευτικά κέντρα και ξενώνες φιλοξενίας κακοποιημένων γυναικών • Ενέργειες ευαισθητοποίησης τοπικής κοινωνίας και φορέων • Προγράμματα προώθησης της Ελληνομάθειας • Εξειδικευμένη εκπαιδευτική υποστήριξη για ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες 	
		ΕΠ9.iv	Βελτίωση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτές, βιώσιμες και υψηλής ποιότητας υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων της υγειονομικής περίθαλψης και των κοινωνικών υπηρεσιών γενικού συμφέροντος	14.863.260
			<p>Δράσεις που αφορούν τον τομέα της υγείας, μέσω της εφαρμογής ενός δικτύου ολοκληρωμένης παροχής υπηρεσιών υγείας (Health Safety Net)</p> <p>-Δράσεις παροχής υπηρεσιών στην Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας για ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού στη βάση μοναδιαίου κόστους</p> <p>-Ολοκλήρωση των υποχρεώσεων που απορρέουν από το Μνημόνιο Συνεργασίας μεταξύ του Επιτρόπου Απασχόλησης και του Υπουργού Υγείας για τα έτη 2014-15 και υλοποίηση καινοτόμων δράσεων ή πιλοτικών προγραμμάτων σε τοπικό επίπεδο για την αντιμετώπιση νέων αναδυόμενων αναγκών</p> <p>-Δημιουργία δικτύου Μονάδων Οικογενειακής Ιατρικής (Family Health Units)</p> <p>-Ενδυνάμωση των Κέντρων Υγείας στις αγροτικές περιοχές και αναδιοργάνωση των μονάδων υγείας του ΠΕΔΥ (πρώην μονάδες υγείας του ΕΟΠΥΥ/ΙΚΑ), μέσω της απόκτησης γνώσεων και ενίσχυσης των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού</p> <p>-Συντονισμός της παροχής υπηρεσιών υγείας μεταξύ της πρωτοβάθμιας και της νοσοκομειακής φροντίδας υγείας</p> <p>Προγράμματα κατάρτισης γιατρών, νοσηλευτικού προσωπικού διοικητικού και υποστηρικτικού προσωπικού δομών υγείας κλπ.</p> <p>Ενίσχυση στελέχωσης υποδομών πρωτοβάθμιας υγείας σε απομακρυσμένα νησιά που αντιμετωπίζουν σημαντικά προβλήματα στην παροχή των απαραίτητων υπηρεσιών στους κατοίκους.</p> <p>Δράσεις Βελτίωσης των παρεχομένων κοινωνικών υπηρεσιών</p> <p>α. Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ)</p> <p>β. Παροχή υπηρεσιών στήριξης ατόμων που διαβιούν σε Κέντρα Φιλοξενίας (μετανάστες - αιτούντες άσυλο)</p> <p>γ. Λειτουργία Εθνικού Δικτύου Δομών αντιμετώπισης της φτώχειας (κοινωνικά παντοπωλεία, κλπ)</p>	
		ΕΠ9.v	Προαγωγή της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και της επαγγελματικής ένταξης σε κοινωνικές επιχειρήσεις καθώς και την προώθηση της κοινωνικής οικονομίας και της οικονομίας της αλληλεγγύης προκειμένου να διευκολυνθεί η πρόσβαση στην απασχόληση	4.076.200
			<p>Ενίσχυση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας</p> <ul style="list-style-type: none"> • δικτύωση Επιχειρήσεων Κοινωνικής Οικονομίας • ανάπτυξη Θερμοκοιτίδων Κοινωνικών Επιχειρήσεων • στήριξη για ανάπτυξη καινοτόμων συστάδων επιχειρήσεων Κοινωνικής Οικονομίας (clusters) • ενίσχυση υφιστάμενων και δημιουργία νέων (τύπου start up) επιχειρήσεων Κοινωνικής Οικονομίας • κατάρτιση στελεχών κοινωνικών επιχειρήσεων • λειτουργία Περιφερειακών Μηχανισμών Υποστήριξης της ανάπτυξης και προώθησης των Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων 	
ΑΠ5: Ενίσχυση της περιφερειακής συνοχής				25.000.000
ΘΣ6: Προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της βιώσιμης χρήσης των πόρων				9.000.000
		ΕΠ6.β	Έργα στον τομέα των υδάτων για την ικανοποίηση απαιτήσεων του κεκτημένου της Ένωσης και την αντιμετώπιση αναγκών των κρατών μελών	4.500.000
			<p>Δράσεις για την βελτίωση των υποδομών συλλογής και επεξεργασίας λυμάτων στα μικρά νησιά της Περιφέρειας (έργα επεξεργασίας και διάθεσης λυμάτων, έργα κατασκευής, αναβάθμισης και επέκτασης δικτύων αποχέτευσης, ακαθάρτων και ομβρίων κλπ)</p> <p>Δράσεις ορθολογικής και αποδοτικής διαχείρισης πόσιμου ύδατος στα μικρά νησιά της Περιφέρειας (κατασκευή, επέκταση ή / και αντικατάσταση παλαιών δικτύων για τη μείωση απωλειών ύδατος, κατασκευή μονάδων αφαλάτωσης και διύλισης, ανάπτυξη συστημάτων ελέγχου διαρροών και παρακολούθησης της ποιότητας υδάτων)</p>	

		ΕΠ6.γ	Διατήρηση, προστασία, προαγωγή και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς	4.500.000
			Δράσεις για την προστασία και αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς των μικρών νησιών της Περιφέρειας (προστασία, διαχείριση, ανάδειξη και προβολή μνημείων και αρχαιολογικών χώρων, ενίσχυση μουσειακών υποδομών και η ανάδειξη μνημείων, δημιουργία πολιτιστικών διαδρομών, υποστήριξη μόνιμων θεσμών) Δράσεις για την προστασία και ανάδειξη της φυσικής κληρονομιάς (έργα υποδομής για την προστασία και ανάδειξη της φυσικής κληρονομιάς, ανάδειξη φυσικών μνημείων και ήπια αξιοποίηση περιοχών, καταφύγια, αγκυροβόλια τουριστικών σκαφών, δημιουργία υποδομών παρατήρησης και ερμηνείας της φύσης, προβολή της φυσικής κληρονομιάς, του πολιτισμού και του τουρισμού δημιουργία υποδομών οικότουρισμού)	
ΘΣ7: Προώθηση των βιώσιμων μεταφορών και άρση των εμποδίων σε βασικές υποδομές δικτύων				8.000.000
		ΕΠ7.α	Ενίσχυση περιφερειακής κινητικότητας μέσω της σύνδεσης δευτερευόντων και τριτευόντων κόμβων στις υποδομές ΔΕΔ-Μ, συμπεριλαμβανομένων των πολυτροπικών κόμβων	8.000.000
			Ολοκλήρωση, βελτίωση ή/και αναβάθμιση διαπεριφερειακών και ενδοπεριφερειακών λιμενικών συνδέσεων των μικρών νησιών της Περιφέρειας Βελτίωση ασφάλειας του οδικού δικτύου των μικρών νησιών της Περιφέρειας (βελτίωση των γεωμετρικών χαρακτηριστικών του οδικού δικτύου, βελτίωση της κάθετης και οριζόντιας σήμανσης του οδικού δικτύου και η τοποθέτηση στηθαίων ασφαλείας	
ΘΣ9: Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και κάθε διάκρισης (Στόχος για τη φτώχεια)				3.000.002
		ΕΠ9.α	Επενδύσεις στις υποδομές υγείας και στις κοινωνικές υποδομές που συμβάλλουν στην εθνική, περιφερειακή και τοπική ανάπτυξη, μείωσης των ανισοτήτων όσον αφορά την κατάσταση στον τομέα της υγείας, και προώθησης της κοινωνικής ένταξης με τη βελτίωση της πρόσβασης σε υπηρεσίες κοινωνικού, πολιτιστικού και ψυχαγωγικού χαρακτήρα και με τη μετάβαση από θεσμικές υπηρεσίες σε υπηρεσίες σε επίπεδο κοινότητας.	3.000.000
			Κατασκευή , επέκταση και αναβάθμιση υποδομών πρωτοβάθμιας υγείας στα μικρά νησιά της Περιφέρειας (Κατασκευή και επέκταση κτιριακών υποδομών, Προμήθεια ιατροτεχνολογικού εξοπλισμού) Δημιουργία και αναβάθμιση υποδομών πρόνοιας στα μικρά νησιά της Περιφέρειας (παιδικοί-βρεφονηπιακοί σταθμοί, υποδομές φροντίδας παιδιών, ΑμεΑ, ηλικιωμένων)	
ΘΣ10: Επένδυση στην εκπαίδευση, την κατάρτιση και την επαγγελματική κατάρτιση για την απόκτηση δεξιοτήτων και τη διά βίου μάθηση				4.999.998
		ΕΠ10.α	Επενδύσεις στην εκπαίδευση την κατάρτιση, και την επαγγελματική κατάρτιση για την απόκτηση δεξιοτήτων και διά βίου μάθηση με την ανάπτυξη υποδομών, κατάρτισης και εκπαίδευσης	5.000.000
			Αναβάθμιση των υποδομών εκπαίδευσης (Κατασκευή / επέκταση εγκαταστάσεων προσχολικής αγωγής,- Κατασκευή / αναβάθμιση κτιριακών εγκαταστάσεων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης)	
ΑΠ6: Τεχνική Βοήθεια (ΕΤΠΑ)				2.288.542
ΑΠ7: Τεχνική Βοήθεια (ΕΚΤ)				806.620
Σύνολο ΠΕΠ Νοτίου Αιγαίου				168.170.562

Δ. Πλαίσιο Επίδοσης

Η αποτίμηση της εφαρμογής των Προγραμμάτων γίνεται βάσει δεικτών που έχουν τεθεί ανά Αξονα Προτεραιότητας, σε δύο συγκεκριμένες χρονικές στιγμές:

- το **2019**, με τα στοιχεία της Ετήσιας Έκθεσης στην οποία περιλαμβάνεται η υλοποίηση έως 31/12/2018 και εξετάζεται η επίτευξη των οροσήμων που αποτελούν τους ενδιάμεσους στόχους που τίθενται για το 2018

- το **2025**, μέσω των στοιχείων της Τελικής Έκθεσης Εφαρμογής στην οποία περιλαμβάνεται η υλοποίηση έως τις 31/12/2023 και εξετάζεται η επίτευξη των στόχων που τίθενται για το 2023.

Χρησιμοποιούνται δείκτες τεσσάρων ειδών:

- ✓ **εκροών** (output indicators), οι οποίοι θα πρέπει να αποτυπώνουν ποσοστό άνω του 50% της χρηματοδοτικής κατανομής των πόρων στον Άξονα Προτεραιότητας και παράλληλα ο αριθμός τους να είναι μικρός, έτσι ώστε να μη τεθεί σε κίνδυνο η επίτευξη των σχετικών οροσήμων του 2018 και των στόχων του 2023
- ✓ **Βασικά στάδια εφαρμογής** (key implementation steps), τα οποία χρησιμοποιούνται στην περίπτωση που η υλοποίηση πράξεων που θέλουμε να συνδέσουμε με το πλαίσιο επίδοσης και περιλαμβάνονται σε ένα Άξονα Προτεραιότητας, δεν αναμένεται να έχουν ολοκληρωθεί ως το 2018 και επομένως δεν θα υπάρχει μετρήσιμο αποτέλεσμα
- ✓ **Οικονομικοί δείκτες** (financial indicators). Χρησιμοποιείται ένας οικονομικός δείκτης ανά Άξονα Προτεραιότητας
- ✓ **Δείκτες αποτελέσματος** (results indicators).

Οι δείκτες εκροών, τα ορόσημα (2018) και οι στόχοι (2023) αφορούν στόχους που έχουν επιτευχθεί για πλήρως ολοκληρωμένες πράξεις. Εξαιρέση αποτελούν οι δείκτες που σχετίζονται με πράξεις που χρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ, όπου οι δείκτες εκροών αφορούν στόχους για μερικώς εκτελεσθείσες πράξεις.

Σημειώνεται ότι στους πόρους που προαναφέρθηκαν ανά Άξονα Προτεραιότητας περιλαμβάνεται και το Αποθεματικό Επίδοσης, που ανέρχεται στο 6% των πόρων του Προγράμματος. Οι πόροι αυτοί κατανέμονται οριστικά στο Πρόγραμμα, μόνο στους Άξονες εκείνους που έχουν επιτύχει τα ορόσημα που έχουν τεθεί.

Στον παρακάτω πίνακα εμφανίζεται το πλαίσιο επίδοσης του Προγράμματος ανά Ταμείο και Άξονα Προτεραιότητας.

Πλαίσιο επίδοσης ΠΕΠ Νοτίου Αιγαίου 2014-2020 ανά Ταμείο και Άξονα Προτεραιότητας

Άξονας Προτεραιότητας	Ταμείο	Δείκτης ή κύριο Στάδιο υλοποίησης	Μονάδα μέτρησης	Ορόσημο για το 2018	Τελικός στόχος (2023)
1	ΕΤΠΑ	Παραγωγικές επενδύσεις: Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	Επιχειρήσεις	28	140
		Έρευνα, καινοτομία: Αριθμός ερευνητών που εργάζονται σε βελτιωμένες εγκαταστάσεις ερευνητικών κέντρων	Ισοδύναμα πλήρους απασχόλησης	4	10
		Ποσό πιστοποιημένων δαπανών	Ευρώ	6.300.000	22.382.000
		Αριθμός ψηφιακών εφαρμογών	Αριθμός	4	19
2	ΕΤΠΑ	Υδρευση: Πρόσθετος πληθυσμός που εξυπηρετείται από βελτιωμένες υπηρεσίες ύδρευσης	Άτομα	0	2.400
		Πρόληψη και διαχείριση κινδύνων: Πληθυσμός που ωφελείται από μέτρα δασικής πυροπροστασίας	Άτομα	30.000	70.000
		Ενεργειακή απόδοση: Μείωση της ετήσιας κατανάλωσης πρωτογενούς ενέργειας των δημόσιων κτιρίων	kWh/έτος	0	70.000
		Ποσό πιστοποιημένων δαπανών	Ευρώ	8.400.000	33.529.790
		Ενταγμένα Έργα	Αριθμός	3	0
		Συμβάσεις που έχουν υπογραφεί για την υλοποίηση των έργων	Αριθμός	6	0
		Αριθμός χώρων που προστατεύονται και αναδεικνύονται	Αριθμός	0	8
3	ΕΤΠΑ	Παιδική μέριμνα και εκπαίδευση: Δυναμικότητα ενισχυόμενων υποδομών παιδικής μέριμνας ή εκπαίδευσης	Άτομα	300	870
		Ποσό πιστοποιημένων δαπανών	Ευρώ	11.900.000	41.143.624
		Αριθμός λιμένων των οποίων αναπτύσσονται οι υποδομές	Αριθμός	1	4
4	ΕΚΤ	Ποσό πιστοποιημένων δαπανών	Ευρώ	13.630.000	43.019.780
		Μειονεκτούντα άτομα (δηλ. συμμετέχοντες που ζουν σε νοικοκυριά ανέργων Ή ζουν σε νοικοκυριά ανέργων με συντηρούμενα τέκνα Ή που ζουν σε μονοπρόσωπα νοικοκυριά με συντηρούμενα τέκνα Ή μετανάστες, άτομα με αλλοδαπής προέλευσης, μειονότητες	Συμμετέχοντες	7.900	17.000
5	ΕΤΠΑ	Παιδική μέριμνα και εκπαίδευση: Δυναμικότητα ενισχυόμενων υποδομών παιδικής μέριμνας ή εκπαίδευσης	Άτομα	150	340
		Ποσό πιστοποιημένων δαπανών	Ευρώ	6.900.000	25.000.000
		Συμβάσεις που έχουν υπογραφεί για την υλοποίηση των έργων	Αριθμός	3	
		Αριθμός χώρων που προστατεύονται και αναδεικνύονται	Αριθμός	0	6
		Αριθμός λιμένων των οποίων αναπτύσσονται οι υποδομές	Αριθμός	0	2

Ε. Πρόοδος κάλυψης Αιρεσιμοτήτων

Όπως αναφέρεται αναλυτικά στην εισήγηση της Ειδικής Υπηρεσίας Στρατηγικής, Σχεδιασμού και Αξιολόγησης που ακολουθεί, σύμφωνα με τους νέους Κανονισμούς και το ΕΣΠΑ είναι υποχρεωτική η εκπλήρωση κάποιων εκ των προτέρων προϋποθέσεων (των λεγόμενων «αιρεσιμοτήτων»), προκειμένου να διασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα της χρήσης των πόρων και να εξασφαλιστεί η ροή της χρηματοδότησης. Αδυναμία εκπλήρωσης των αιρεσιμοτήτων είναι δυνατόν να οδηγήσει σε αναστολή της χρηματοδότησης.

Οι περιφερειακές αιρεσιμότητες του ΠΕΠ Νοτίου Αιγαίου είναι οι εξής:

- **Η ύπαρξη Περιφερειακής Στρατηγικής για την Έξυπνη Εξειδίκευση**
Όπως προαναφέρθηκε το Σχέδιο Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης έχει ολοκληρωθεί και εγκρίθηκε από το Περιφερειακό Συμβούλιο στις 25 Απριλίου 2015. Στις 29 Απριλίου υποβλήθηκε στην Εθνική Αρχή Συντονισμού, η οποία στη συνέχεια (20 Μαΐου) την υπέβαλε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.
- **Η ύπαρξη Περιφερειακού Στρατηγικού Πλαισίου Πολιτικής για την ένταξη των Ρομά**
Το Επιχειρησιακό Σχέδιο Δράσης για την ένταξη των Ρομά στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου έχει επίσης ολοκληρωθεί και εγκρίθηκε από το Περιφερειακό Συμβούλιο στις 31 Μαρτίου 2015.
- **Η ύπαρξη Περιφερειακής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη (ΠΕΣΚΕ)**
Το Σχέδιο ΠΕΣΚΕ της Περιφέρειας έχει τεθεί σε διαβούλευση, διαδικασία η οποία ολοκληρώνεται στις 27 Ιουνίου. Θα ακολουθήσει η έγκρισή του από το Περιφερειακό Συμβούλιο στις αρχές Ιουλίου.
- **Η ύπαρξη αναθεωρημένου ΠΕΣΔΑ**
Η αναθεώρηση του ΠΕΣΔΑ βρίσκεται στη διαδικασία ανάθεσης, μετά την εξάλειψη των διοικητικών και δικαστικών προσφυγών που εκκρεμούσαν.

Επίσης προβλέπεται η ύπαρξη ενός **σχεδίου διαχείρισης λεκανών απορροής για τα νησιά του Αιγαίου** (Βορείου και Νοτίου). Ολοκληρώθηκε η διαβούλευση επί της ΣΜΠΕ. Υποβλήθηκαν πολλά σχόλια για τα οποία η διαδικασία προβλέπει ότι πρέπει να αιτιολογηθεί η συμπερίληψή τους ή μη στο τελικό κείμενο. Η διαδικασία αυτή προβλέπεται να ολοκληρωθεί εντός των επόμενων ημερών, ώστε στις αρχές Ιουλίου να εγκριθεί η ΣΜΠΕ και αμέσως μετά το Σχέδιο Διαχείρισης.